IIF6

project	0482 Rechtbank Limburg
betreft	Business case huisvesting
rapport	NPI/IJO/0482lsrp011 Maastricht
datum	September 2015
Status	DEFINITIEF

opdrachtgever

Raad voor de rechtspraak
[redacted]
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

L S a

huisvesting & organisatie

advies & management

Jan Leentvaarlaan 25

3065 DC Rotterdam

T 010 266 00 44

F 010 266 00 55

info@lsadviseurs.nl

www.lsadviseurs.nl

K v K Rotterdam
27164091
BTW nummer
NL805892643B01
Al onze opdrachten
worden aanvaard en
uitgevoerd volgens de
DNR 2011

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 3

1 HUIDIGE SITUATIE 4
1.1 Maastricht, St. Annadal 4
1.2 Roermond, Willem II Singel 5

2 TOEKOMSTIGE HUISVESTING 6

3 HUISVESTINGSBEHOEFTE RECHTBANK LIMBURG 7
3.1 programma hoofdlocatie Maastricht 7
3.2 programma nevenlocatie Roermond 7

4 MATCH VRAAG EN AANBOD LOCATIE MAASTRICHT 8
4.1 toekomstige huisvesting, werkplekken 8
4.2 toekomstige huisvesting, bijzondere voorzieningen 8
4.2.1 zittingszalen en enquêtekamers 9
4.2.2 facilitaire ruimten 10
4.3 past de vraag op het aanbod in [redacted] 10
4.3.1 impact van de vraag op gerechtsgebouw 10
4.3.2 algemene conclusie analyse vraag en aanbod 11
4.4 werkplekconcept 11
4.5 verdeling van ruimte over de afdelingen 12

5 IMPACT OP DE ORGANISATIE 13
5.1 standplaatswijziging en flankerend beleid 13
5.2 kansen 13

6 FINANCIELE CONSEQUENTIES 15
6.1 eigendomssituatie St. Annadal 15
6.2 te bereiken besparingen 15
6.2.1 besparingen op vierkante metergebruik 15
6.2.2 besparingen door synergie 16
6.3 benodigde investeringen 17
6.3.1 investeringen in het gebouw 17
6.3.2 kosten voor sociaal flankerend beleid 18
6.4 incidentele kosten 19
6.5 samenvatting financieel 19

7 CONCLUSIES 21

INLEIDING

context

De rechtbank Limburg is ontstaan door de samenvoeging van de voormalige arrondissementen Maastricht en Roermond als gevolg van de Herziening Gerechtelijke Kaart (HGK) per 1 januari 2013. Deze herziening moet ervoor zorgen dat de Rechtspraak in de toekomst de kwaliteit op peil kan houden en slagvaardig kan blijven.

In het kader van het landelijke meerjarenplan van de Rechtspraak, hebben de Raad voor de Rechtspraak en het bestuur van de rechtbank besloten concentratiemogelijkheden te onderzoeken om daarmee de met de fusie / HGK beoogde synergie nog beter te benutten en een efficiëntieslag in de bedrijfsvoering te maken. De variant die daarbij nu wordt onderzocht, is kantoorconcentratie in Maastricht, met behoud van een zittingslocatie in Roermond.

vraagstelling

De hoofdvraag voor de business case luidt daarbij:

> *"Wat is de impact van bedoelde concentratie, wat zijn de uitdagingen en risico's, voor- en nadelen en leidt dit alles tot een positieve business case?"*

In voorliggende rapportage worden de resultaten van het onderzoek weergegeven. De rapportage volgt daarbij voor eenvoudig vergelijk de lijn van de rapportage van het onderzoek voor de locatie Roermond.

leeswijzer

De hoofdstukken één en twee geven een korte beschrijving van respectievelijk de huidige en toekomstige situatie voor deze onderzochte casus. Hoofdstuk drie gaat in op de huisvestingsbehoefte die in Maastricht en Roermond ontstaat in de onderzochte concentratievariant. Hoofdstuk vier vervolgens geeft de wijze weer waarop een match tussen vraag en aanbod gemaakt kan worden. In hoofdstuk vijf wordt de impact op de organisatie geduid. Dit wordt daarna in hoofdstuk zes vertaald naar financiële consequenties; is er een sluitende business case te maken en onder welke condities? De rapportage sluit af met conclusies (hoofdstuk zeven).

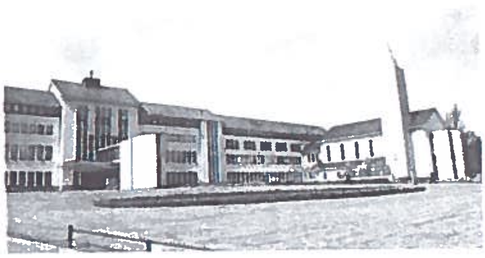
1 HUIDIGE SITUATIE

Op dit moment heeft rechtbank Limburg een locatie in Maastricht en een locatie in Roermond. De standplaats van de medewerkers is dus ofwel Maastricht ofwel Roermond. Beide locaties bieden complete faciliteiten om alle voorkomende zittingen te houden en de processen daaromheen uit te voeren.
Dit hoofdstuk geeft de huidige capaciteit weer van de in gebruik zijnde gebouwen.

WPE-methodiek
Binnen dit onderzoek wordt voor de bepaling van de opnamecapaciteit van de huisvesting de WPE-methodiek toegepast. WPE staat voor werkplekequivalent. Deze methode wordt gebruikt om het maximaal aantal mogelijke arbo-conforme werkplekken aan te geven dat in een bepaalde ruimte of gebouw te realiseren is. In de capaciteitsstudie uit 2013 voor de rechtbank Roermond is daarbij voor een arbo-conforme werkplek uitgegaan van 7 m², zo ook in deze rapportage voor Maastricht.

Het verband tussen een werkplekequivalent en een werkplek wordt dus gevormd door wat maximaal in een ruimte past en wat in de realiteit met die ruimte wordt gedaan. Voor een leidinggevende kan – in het geval een kamerkantoor wordt gerealiseerd – bijvoorbeeld één werkplek worden gecreëerd in een kamer ter grootte van twee arbo-conforme werkplekken of wel twee werkplekequivalenten.

1.1 Maastricht; St. Annadal

In Maastricht is de rechtbank gevestigd op de locatie St. Annadal 1, een voormalig ziekenhuis dat in de jaren '90 is verbouwd tot de huidige functie.

Het gerechtsgebouw in Maastricht heeft het volgend aantal vierkante meters en de volgende voorzieningen:

	Rechtbank Maastricht
Brute oppervlakte	22.042 m²
WPE	593
Zittingszalen	9 (5 straf)
Enquêtekamers	8
Cellen	18
FNO voorzieningen	
- Vergaderzalen	331 m² (7 zalen)
- Restaurant	252 m²
- Zittingszalen	929 m²
- Archiefruimte	1.567 m²

1.2 Roermond; Willem II Singel

In Roermond is de rechtbank gevestigd in het gebouw aan de Willem II Singel 67. Dit gebouw is in de jaren '90 nieuw gebouwd.

In de volgende tabel staat een vierkante-meter-overzicht van het gebouw.

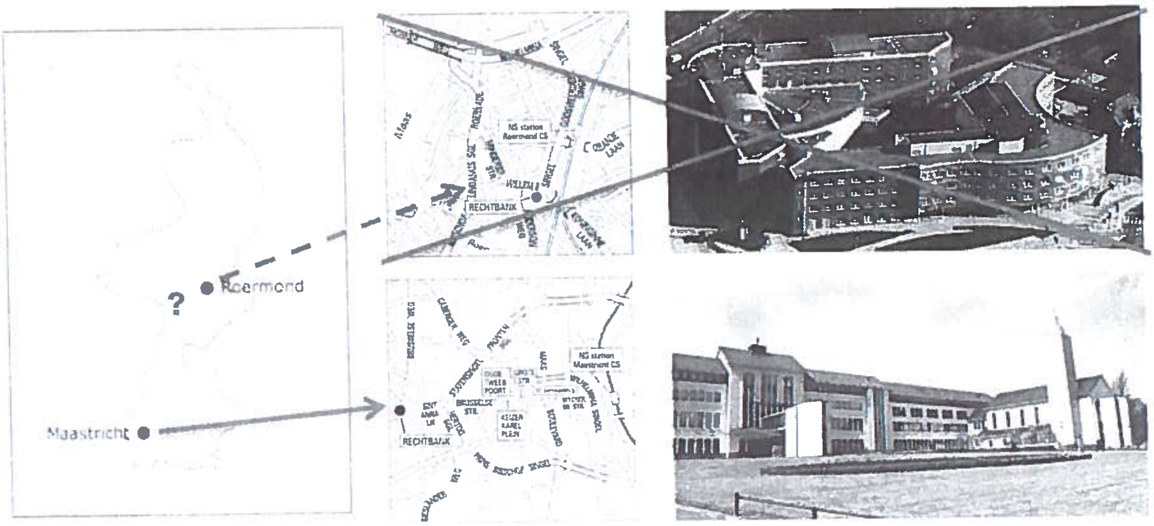
	Rechtbank Roermond
Brute oppervlakte	11.784 m²
WPE	350
Zittingszalen	7 (4 straf)
Enquêtekamers	7
Cellen	12[1]
FNO voorzieningen:	
- Vergaderzalen	145 m² (4 zalen)
- Restaurant	183 m² (incl. keuken)
- Zittingszalen	649 m²
- Archiefruimte	792 m²

In de voorliggende business case wordt Roermond in de toekomst een nevenlocatie van rechtbank Limburg. De huidige locatie aan de Willem II Singel 67 zal dan afgestoten worden. In de plaats daarvan zal in Roermond andere huisvesting worden betrokken die zal gaan lijken op vergelijkbare situaties in het land (zittingscapaciteit met beperkte representatieve kantoorcapaciteit met flexplekken).

2 TOEKOMSTIGE HUISVESTING

In de te onderzoeken situatie – een concentratievariant te Maastricht – heeft rechtbank Limburg een hoofdlocatie in Maastricht en een nevenlocatie in Roermond (waar niet meer het volledige zaakspakket maar de meest voorkomende zaken worden behandeld; belangrijk verschil: geen gedetineerdenzittingen). De standplaats van de medewerkers is Maastricht terwijl enkele zittingen plaatsvinden in Roermond. Dit betekent dat de kantoorwerkplekken in Maastricht worden gehuisvest en locatie Roermond enkel zittingzalen en enquêtekamers zal huisvesten met een aantal flexplekken.

De afbeeldingen hieronder laten de locaties zien. In Maastricht blijft de huidige locatie St. Annadal in gebruik. Deze wordt – deels door volume bij te bouwen – uitgebreid met een aantal voor de concentratie benodigde functies. De locatie van de nevenlocatie in Roermond is nog niet bekend. Het huidige rechtbankcomplex aldaar wordt afgestoten.

3 HUISVESTINGSBEHOEFTE RECHTBANK LIMBURG

In de bepaling van de ruimtebehoefte worden twee hoofdbewegingen direct meegenomen:
- Met de huidige Rijksnormeringen op huisvesting wordt gestuurd op een efficiënt gebruik van huisvesting. De norm 0,9 werkplek per FTE en het delen van werkplekken is hier onderdeel van.
- Binnen de rechtspraak loopt het programma KEI, waarbij werkprocessen worden gedigitaliseerd. Na het realiseren van KEI zullen de administraties naar verwachting met 44% in omvang afnemen.

In de huidige situatie is er 502 fte (589 medewerkers) werkzaam binnen rechtbank Limburg, waarvan 30 fte geen gebruik maakt van een kantoorwerkplek. Na afronding van het KEI-programma zal de organisatie met ongeveer 56 fte krimpen. Dit betekent dat er na het realiseren van KEI 446 fte werkzaam is binnen rechtbank Limburg, waarvan 418 fte een kantoorwerplek gebruikt. In onderstaande tabel staan de formatiegegevens van rechtbank Limburg weergegeven.

	Huidige situatie (2014)		Na realisatie van KEI (2019)	
	fte	medewerkers	fte	medewerkers
Primair proces	422	502	370	442
- Straf	84	92	84	92
- Civiel	118	135	113	130
- Bestuur	50	57	48	55
- Administratie	170	218	125	165
Bedrijfsvoering	80	87	76	82
- met kantoorwerkplek	50	53	48	50
- zonder kantoorwerkplek	30	34	28	32
Totaal met kantoorwerkplek	472	555	418	492
Totaal zonder kantoorwerkplek	30	34	28	32
Totaal RB Limburg	**502**	**589**	**446**	**524**

Tabel 1 Aantallen fte en medewerkers Rechtbank Limburg (A F C Bocxe 9-1-2015)[2]

3.1 programma hoofdlocatie Maastricht

Voor de centralisatie van de Rechtbank Limburg in Maastricht, ontstaat voor deze hoofdlocatie op hoofdlijn het volgende programma:
- kantoorwerkplekken voor: 418 fte (na realisatie van KEI)
- flexplekken: 10
- zittingszalen: 13, waarvan tenminste 6 (zo mogelijk 7) voor strafrecht
- enquêtekamers: 13
- vergaderzalen: 10
- cellen: 30

3.2 programma nevenlocatie Roermond

Het programma (inclusief annexen) voor de locatie Roermond omvat op hoofdlijn:
- flex werkplekken: 15
- zittingszalen: 3

[2] De rechtbank heeft naast ruimte voor vaste formatie behoefte aan 10 werkplekken als flexwerkplekken, deze zijn bestemd voor buitengriffiers en rechter plaatsvervangers. Met stagiairs wordt in berekening ruimtebehoefte geen rekening gehouden als formatie. Zij behoren niet tot de standaard formatie en in een nieuw scenario is er uitgegaan van 60% bezetting, waardoor er altijd 40% beschikbaarheid is

- enquêtekamers: 3

Uitgangspunt daarbij is dat op deze locatie zittingen van veel voorkomende zaken plaatvinden voor kanton, civiel, bestuur, facultatief familie- en jeugdzaken en politierechterzittingen zonder gedetineerden. Er zijn dus geen cellen nodig.

4 MATCH VRAAG EN AANBOD LOCATIE MAASTRICHT

4.1 toekomstige huisvesting, werkplekken

Zoals beschreven in hoofdstuk 3 krimpt de formatie van rechtbank Limburg door de realisatie van KEI tot 446 fte. De totaal te huisvesten formatie met kantoorwerkplek bedraagt dan 418 fte.

Voor de bepaling van het ten minste benodigd aantal werkplekken is gerekend met een ruimtenorm van 0,9 werkplek per fte. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij rijksnormering en de te hanteren norm voor ruimtegebruik binnen de rechtspraak in de nabije toekomst. Het is ook de norm waaraan de Rvdr huisvestingsplannen momenteel toetst.

Hantering van deze norm betekent dat er na realisatie van het KEI-programma ten minste 387 werkplekken beschikbaar moeten zijn op locatie St. Annadal te Maastricht. Dit is inclusief de 10 flexwerkplekken zoals eerder benoemd.

Het gebruik van een ruimtenorm van 0,9 werkplek per fte heeft impact op de indeling, inrichting en gebruik van de kantoorruimten; hier zal een ander kantoorconcept worden ontworpen volgens Ons Nieuwe Werken / Activiteit Gericht Huisvesten. Het inbouwpakket van het gebouw St. Annadal is circa 20 jaar oud en afgeschreven. Het is dan ook aangewezen om dit te vervangen. De impact hiervan is echter groot, gezien de vorm ervan (gemetselde binnenwanden in het complex).

Juist omdat de impact op het geheel wijzigen van het inbouwpakket zeer groot is, is ook gekeken naar een variant waarbij de huidige indeling (cellenkantoor) gehandhaafd blijft. Implicatie daarvan is dat ook het gebruik grotendeels traditioneel zal blijven (1 werkplek per medewerker). Aangezien er 492 medewerkers gehuisvest dienen te worden, is daarmee het huidige pand te klein en dienen er circa 75 werkplekken bijgebouwd te worden. Deze optie is in de financiële uitwerking voor de volledigheid naast het cocon-concept gezet.

Binnen de optie traditioneel concept zijn uiteraard nog een aantal andere oplossingen denkbaar. Deze leiden echter tot een voorgesteld gebruik dat niet aansluit op het beoogde werkproces (met name driepersoonskamers, ook voor rechters). Deze opties zijn niet verder uitgewerkt. .

4.2 toekomstige huisvesting, bijzondere voorzieningen

Zoals eerder beschreven in hoofdstuk 3 is de vraag naar bijzonder voorzieningen te Maastricht als volgt:

Grote zittingszalen	13
- waarvan strafzalen	Bij voorkeur 7, in ieder geval 6
Enquêtekamers	13
Cellen	30
Vergaderzalen	10

Uitgangspunt voor deze business case is dat uitbreiding van publiek gebied en cellengebied als los bij te bouwen volume worden gerealiseerd, aansluitend op deze gebieden binnen het gerechtsgebouw. Uitbreiding van enquêtekamers en vergaderzalen vindt plaats binnen het bestaande volume.

4.2.1 *zittingszalen en enquêtekamers*

Wanneer de extra vraag in bijzondere voorzieningen opgevangen moet worden in cq. bij het gerechtsgebouw te Maastricht, dan is de impact als volgt:

- Uitbreiding met **4 zittingszalen**, in totaal moeten er minimaal 6 of bij voorkeur 7 zalen geschikt zijn als strafzaal. Strafzalen zijn multifunctioneel inzetbaar, in tegenstelling tot civiele zalen, waarmee de voorkeur uitgaat naar 7 strafzalen. De grootte van deze zittingszalen ligt tussen de 60 en 150 m^2.
- Uitbreiding met **5 enquêtekamers** à 30 m^2; dit is ongeveer dezelfde grootte als de huidige enquêtekamers in het gerechtsgebouw.
- Uitbreiding met **12 cellen**, aansluitend op het huidige cellengebied.

Door de veiligheidseisen zoals beschreven in de FEG deel I t/m III, is het aan te raden om de zittingszalen en enquêtekamers bij te plaatsen rondom de huidige zittingszalen en enquêtekamers. Belangrijke motivatie is daarnaast het effectief benutten van voorzieningen in het ontvangst- en zittingszalengebied (denk aan toiletgroepen/pantry/garderobe). Daarnaast moeten de zittingszalen aansluiting hebben op het besloten werkgebied. De huidige zalen bieden dit al en nieuwe zalen kunnen hierop eenvoudig aangesloten worden.

<u>zittingszalen</u>

Rechtbank Limburg wil over 13 zittingszalen beschikken, waarvan 7 strafzalen. Van de huidige 9 zittingszalen zijn er 5 al toegankelijk vanuit het gehechtencircuit. Wanneer de uitbreiding van de zalencapaciteit in een los volume gecombineerd wordt met de uitbreiding van het cellengebied, kunnen alle vier de nieuwe zalen aangesloten worden op het bestaande gehechtencircuit. Er ontstaan zo in totaal 9 strafzalen. Voor de uitbreiding van zittingzalen is gerekend met een zaalgrootte van circa 100 m^2.

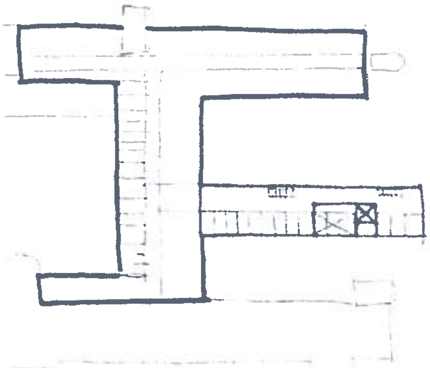
<u>cellen</u>

In een toekomstige situatie is er vraag naar 30 cellen, wat een uitbreiding van 12 cellen inhoudt, bij voorkeur in een gebied (zo dicht mogelijk) bij het huidige gehechtencircuit. Dit is te realiseren in het bij te bouwen volume voor zalen en cellen.

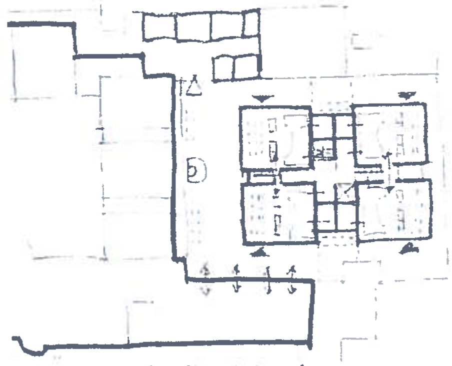
<u>enquêtekamers</u>

Momenteel zijn er 8 enquêtekamers in het gerechtsgebouw. Deze enquêtekamers zijn elk circa 30 m^2 groot. In een nieuwe situatie worden er enquêtekamers van dezelfde grootte gerealseerd. Dit houdt in dat er totaal 5 enquêtekamers worden gerealiseerd à 30 m^2. Deze worden gerealiseerd binnen de huidige kantoormeters, wat circa 20 wpe vraagt. Op de volgende pagina is een

impressie gegeven van de uitbreiding van zittingzalen, enquetekamers en cellengebied.

Tekening 1 uitbreiding cellengebied

Tekening 2 uitbreiding zittingzalen en enquêtekamers

4.2.2 *facilitaire ruimten*

<u>vergaderzalen en restaurant</u>

Er is een uitbreiding gewenst van 3 vergaderzalen naar totaal 10 zalen. Uitgangspunt is, dat deze worden gerealiseerd binnen het huidige kantoorvolume. Hiervoor is 3 maal 4 wpe gerekend (3 zalen van elk ca. 32 m² FNO).

Het restaurant wordt voor deze business case gelijk in omvang gehouden. Mocht de stoelcapaciteit in het gebruik te beperkt blijken, is dit op te lossen door het aantal shifts te vergroten (verlenging openingstijd).

<u>bibliotheek</u>

Rechtbank Limburg heeft momenteel twee bibliotheken, 1 in Maastricht en 1 in Roermond. De bibliotheek in Maastricht is ruim 250 m². De bibliotheek in Roermond is ca. 180 m². Gezien de ontwikkelingen rondom bibliotheken wordt er voor deze business case ervan uitgegaan dat er behoefte blijft bestaan aan een bibliotheekfunctie ter grootte van de huidige bibliotheek in Maastricht. Er is dus geen uitbreiding van de omvang voorzien.

4.3 past de vraag op het aanbod in Maastricht?

Hierboven is zowel de vraag van de rechtbank Limburg als het aanbod in huisvesting beschreven. Deze paragraaf gat in op de match tussen vraag en aanbod.

4.3.1 *impact van de vraag op gerechtsgebouw*

Er is een aantal specifieke functies (vergaderzalen en enquêtekamers) die te realiseren zijn binnen het huidige volume van het gerechtsgebouw. Dit gaat ten laste van totaal 32 potentiële werkplekken.
De extra (straf) zittingzalen en de extra cellen kunnen niet binnen het huidige gebouw gemaakt worden. Hiervoor wordt een volume toegevoegd, aansluitend op het huidige publieke gebied en cellengebied.

In het geval van een nieuw te realiseren kantoorconcept (CoCon) is er voldoende ruimte om binnen de beschikbare 593 wpe, rekening houdend met ruimte voor ontmoetingsplekken, lockers, pantry's, repro enz. (totaal ruimtevraag van ca. 54 werkplekken), het gevraagde aantal werkplekken te realiseren. Er is dan de mogelijkheid om één verdieping aan derden te verhuren.

In het geval van een traditioneel kantoorconcept in de bestaande situatie, is het niet mogelijk iedereen te huisvesten. Er dient dan een kantoorvolume te worden toegevoegd ter grootte van circa 75 werkplekken. Dit is hieronder samengevat.

Te huisvesten programma	nu	wens	uitbreiden	optie 1 0,9 wpl per fte vraag in werkplekken nieuw cocon-concept	optie 2 1 wpl per mdw vraag in werkplekken bestaand cellenkantoor
Werkplekken				387	492
Bijzondere ruimten Cocon-concept				54	-
Vergaderzalen	7	10	3	12	12
Enquettekamers	8	13	5	20	20
Totaal vraag in werkplekken				473	524
Totaal aanbod in werkplekken				650	450
Match vraag en aanbod				177	-74
Toe te voegen volume					
- Kantoren; # werkplekken				-	74
- Cellen	18	30	12	12	12
- Zittingzalen	9	13	4	4	4
- waarvan straf	5	7	2	2	2

Tabel: samenvatting impact vraag vanuit centralisatie op gerechtsgebouw

4.3.2 *algemene conclusie analyse vraag en aanbod*

Op de locatie St. Annadal kan invulling gegeven worden aan het programma dat ontstaat voor een gecentraliseerde rechtbank. Hiervoor dient voor de uitbreiding zittingzalen en cellen volume te worden toegevoegd.
In een traditioneel kantoorconcept dient tevens kantoorvolume te worden toegevoegd om voldoende werkplekken te kunnen bieden. In een CoCon-concept is er ruim voldoende ruimte binnen het bestaande kantoorvolume om de vraag naar werkplekken op te vangen.

In het CoCon-concept resteert er ruimte ter grootte van 177 werkplekken. Dit is inclusief voorzieningen een hele kantoorverdieping van het gerechtsgebouw. Deze verdieping kan aan derden worden verhuurd. Daarbij dient naar compartimentering te worden gekeken.

4.4 werkplekconcept

Voor het bepalen van een werkplekconcept voor de rechtbank Limburg is voor deze business case onze ervaring binnen de trajecten bij de rechtbanken Gelderland, Noord-Holland en Rotterdam als uitgangspunt genomen. Uit deze trajecten kwam naar voren dat er voor het primaire proces en de ondersteunende processen verschillende concepten gewenst zijn:

- Voor het primaire proces is een communicatie en concentratieconcept het meest geëigend. In dit concept wordt voorzien in 40% open werkplekken en 60% gesloten werkplekken. De meeste werkplekken zijn één- en tweepersoonskamers t.b.v. geconcentreerd werken. Aanvullend worden er (informele) overlegplekken gecreëerd.
- Voor de ondersteunende processen (staf) is een activiteitengericht werken concept wenselijk. De stafafdelingen werken immers veelal projectmatig met veel interactie en communicatie over de afdelingen heen. Het werkplekconcept bestaat voor deze functies daarom uit 60% open werkplekken en 40% gesloten werkplekken. Er is een variatie in werkplekken: stilte werkplekken, groepswerkplekken, overlegplekken, ontmoetingsruimten en aanlandplekken.

4.5 verdeling van ruimte over de afdelingen

Vanuit de match van vraag en aanbod is er voor twee situaties een verdeling gemaakt van de verschillende afdelingen over de beschikbare kantoorruimtes:

- CoCon-concept met ruimtenorm 0,9 werkplek per fte; formatie na programma KEI;
- Traditioneel concept met ruimtenorm 1 werkplek per medewerker; formatie na programma KEI.

Van beide situaties zijn de stackdiagrammen in een separate bijlage uitgewerkt. Stackdiagrammen geven schematisch de verdeling van de afdelingen over de gebouwen weer.
Het zelfde geldt voor vlekkenplannen van beide situaties.

Uiteraard is dit niet de verdeling zoals het zou moeten worden. Het geeft slechts een beeld van hoe het zou kunnen passen.

5 IMPACT OP DE ORGANISATIE

Om de impact van een concentratie richting Maastricht op de organisatie te bepalen, zijn de PIOFACH-taken als basis genomen. Voor de uitwerking in deze business case zijn alleen die taken meegenomen waarop een centralisatie daadwerkelijk impact heeft met directe en deels structurele gevolgen.
In dat kader blijken HRM (Personeel en Organisatie), Communicatie en Huisvesting de belangrijkste. Als afgeleide volgen de kostenconsequenties, zowel incidenteel als structureel, voor een dergelijke operatie (Financiën). Zowel Huisvesting als Financiën zijn daarbij in een eigen hoofdstuk uitgewerkt (respectievelijk 4 en 6) en worden hier niet verder behandeld anders dan in de context van P en O.

Samenvattend kan het volgende over de impact gesteld worden:

De impact op de organisatie is overall te bestempelen als gemiddeld tot laag. De organisatie zal tijdens de transitie allerlei hinder ondervinden maar krijgt na centralisatie door synergie allerlei voordelen, zowel financieel als – belangrijker nog – in samenwerking / afstemming. Het is daarbij als kans te zien dat in het veranderproces dat de rechtspraak doormaakt in Limburg het KEI-programma, het centralisatieproces en de wijzigingen in de huisvesting gelijk kunnen oplopen.

Hieronder wordt op een aantal aspecten verder ingegaan.

5.1 standplaatswijziging en flankerend beleid

Concentratie richting Maastricht geeft voor een deel van de organisatie een standplaatswijziging. Naast dat dit een (C)OR-traject vraagt, is er flankerend beleid nodig rondom een standplaatswijziging. Het gaat daarbij om het compenseren van reiskosten (structureel) en compenseren door tijdelijke contracten als gevolg van extra reistijd (incidenteel, afbouwend in 6 jaar).

Eerstgenoemde is met name een financiële kwestie (zie hoofdstuk 6). Laatst genoemde vraagt rekenkundig in de eerste 2 jaar ca. 23 fte extra personeel in de functiegroepen administratie, juridische ondersteuning en rechters. Kosten hiervan zijn weergegeven in hoofdstuk 6. Deze 23 fte vraagt een extra werving en selectie inspanning van de HRM-afdeling.

5.2 kansen

Op dit moment lopen er binnen de Rechtspraak een aantal trajecten, zowel op de meer harde kant van huisvesting als op de meer zachte kant van cultuur en leidinggeven. Een centralisatietraject kan hier als lokale invulling heel goed aan gekoppeld worden en is daarmee een kans voor de rechtbank Limburg.

Ook een huisvestingstraject is in het licht van de aangescherpte normen en het KEI-programma waarin processen – mede door automatiserings- en informatiseringslagen – de komende periode anders worden ingericht als kans te zien. Het huidige werk(plek)concept ondersteunt de herziene processen en daaraan gekoppelde doelstellingen in mindere mate. Of een wijziging van kantoorconcept in Limburg gelijk op zou kunnen gaan lopen met het KEI-programma waarbij ook door concentratie synergie-effecten in het primaire proces zijn te bereiken (denk aan samenwerking, kennisoverdracht organisatiebreed, minder reistijd), vraagt een meer precieze afweging.

Ofwel: organisatorische wijzigingen, wijzigingen in de informatisering sfeer en een wijziging in huisvesting die dit alles dient te faciliteren, kunnen als één traject integraal, in samenhang met en afgestemd op elkaar worden aangepakt. Fasering is aandachtspunt.

6 FINANCIELE CONSEQUENTIES

In deze business case is ervoor gekozen verschillen tussen de huidige en nieuwe situatie inzichtelijk te maken, leidend tot positief of negatief verschil t.o.v. de huidige situatie. Hiermee rekenen we dus alleen met die variabelen die discriminatief zijn; wat niet verandert, behoeft ook niet meegenomen te worden. Het gaat bij besparingen met name om verschil in afname van meters en lagere exploitatielasten, zowel gebouwelijk als organisatorisch. Bij uitgaven gaat het met name om investeringen nodig in het gebouw, benodigd flankerend beleid t.g.v. de beoogde centralisatie, al dan niet afbouwend, en eenmalige transitiekosten. In de volgende paragrafen wordt daarop verder ingegaan. Genoemde bedragen zijn inclusief BTW. Effecten van een eventuele meerjarige onderhoudsprogrammering (MOP) voor het gebouw zijn niet in de cijfers verwerkt.

Omdat er een vergelijking gemaakt moet kunnen worden met de "business case Roermond" zijn in de samenvattingen de cijfers behorend bij realisatie van het CoCon-concept als werkomgeving weergegeven, passend op de normering van 0,9 werkplek per fte. Voor de volledigheid zijn in de tabellen ook de cijfers voor de realisatie van een traditioneel concept opgenomen.

Te bereiken bruto structurele besparingen door een centralisatie in Maastricht liggen op circa € 2,6 miljoen. Dit wordt in § 6.2 verder uitgewerkt.
Een concentratie in Maastricht vraagt echter ook investeringen. Deze laten zich vertalen in circa € 2,5 miljoen aan structurele lasten. Dit is in § 6.3 uitgewerkt. Daarnaast dient er rekening gehouden te worden met circa € 10,2 miljoen incidentele kosten, gebouwelijk en organisatorisch tezamen. De opbouw hiervan is opgenomen in § 6.3 en § 6.4. In § 6.5 wordt het geheel nog eens samengevat en ingegaan op de te realiseren netto structurele besparing en terugverdientijd van de incidentele kosten.

6.1 eigendomssituatie St. Annadal

Op dit moment is de locatie St. Annadal rijkseigendom. Voor deze business case is ervan uitgegaan dat dit de situatie blijft. Er is ook niet gerekend met een eventuele PPS-constructie bij gehele renovatie van het gebouw; aanbestedingsstrategie zien we als verdere uitwerking.

6.2 te bereiken besparingen

De te bereiken bruto besparingen door een centralisatie te Maastricht zijn onder te verdelen in gebouwelijke en organisatorische.

Overall is er bij realisatie van een CoCon-concept als kantooromgeving een bruto structurele besparing te realiseren van circa € 2,6 miljoen

De te realiseren besparingen worden hieronder samengevat.

6.2.1 *besparingen op vierkante metergebruik*

Besparingen op vierkante meters kunnen plaatsvinden door een efficiënter gebruik van de voorzieningen (minder snijverlies door centralisatie) en door het toepassen van de ruimtenorm van 0,9 werkplek per fte voor het kantoorgebruik (minder kantoormeters). Een en nader leidt bij een CoCon-concept als werkomgeving tot een afname van de vierkante meters met circa 9.500 m² BVO. Doorwerken in het huidige traditionele kantoorconcept geeft een afname van circa 8.000 m² BVO. Dit is in de volgende tabel samengevat.

locaties	nu in gebruik	straks in gebruik optie 1	optie 2	verschil
Maastricht rechtbank	22.042	22.822	24.322	
Roermond rechtbank	11.784	-	-	
Roermond dependance	-	1.500	1.500	
TOTAAL m² BVO optie 1, CoCon	**33.826**	**24.322**		**9.504**
TOTAAL m² BVO optie 2, cellenkantoor	**33.826**		**25.822**	**8.004**

Tabel: overzicht afname vierkante meters bij centralisatie

Besparingen op vierkante metergebruik laten zich vertalen naar een huurcomponent en overige exploitatielasten. Voor de eerste is gebruik gemaakt van de huidige IVR en meters Maastricht en Roermond. Voor de laatste is gebruik gemaakt van de begroting 2014 van deze kosten, zoals door de Rechtbank opgesteld, omgeslagen naar vierkante meters en percentage afname ruimte. In onderstaande tabel is dit samengevat. Hierbij is voor de volledigheid tevens aangegeven wat de consequentie is in besparing bij doorwerken in het traditionele kantoorconcept (optie 2).

Besparingen huur door afstoot ruimte	Maastricht Optie 1: CoCon	Maastricht Optie 2: cellenkantoor	
- afstoot Roermond rechtbank	-1 950 000	-1 950 000	afgeronde IVR Roermond
- aanhuur Roermond dependance	250 000	250 000	o b v IVR Roermond, meterprijs ca € 165,– en 1 500 m²
SUBtotaal besparing huur	*€ -1.700.000*	*€ -1.700.000*	*afgerond op € 1.000,–*
Besparingen exploitatie door afstoot ruimte			
- Beveiliging	-160 000	-160 000	inhuur beveiligng vervalt
- Energie en water	-94 000	-80 000	o b v besparingspotentieel gecomgeerd met electra per fte
- Groenvoorziening	-12 000	-10 000	o b v begroting 2014 en besparingspotentieel
- Onderhoud gebouwen en installaties	-72 000	-60 000	o b v begroting 2014 en besparingspotentieel
- Overige huisvestingskosten	-51 000	-40 000	minder verhuizingen en gebouwaanpassingen
- Schoonmaakkosten	-137 000	-120 000	o b v begroting 2014 en besparingspotentieel
SUBtotaal besparing exploitatie	*€ -526.000*	*€ -470.000*	*afgerond op € 1.000,–*
TOTAAL besparingen door afstoot ruimte	**€ -2.230.000**	**€ -2.170.000**	**afgerond op € 10.000,–**

Tabel: besparingen huur en exploitatie (totaalbedragen afgerond op € 10 000,–)

6.2.2 *besparingen door synergie*

Naast gebouwelijke besparingen, zijn er door centralisatie ook synergievoordelen te behalen op organisatorisch vlak. Het grootste deel hiervan betreft personele kosten. De rechtbank heeft een inschatting gemaakt van de synergievoordelen en deze zijn op de volgende pagina samengevat. Synergievoordelen in het primaire proces vanwege centralisatie zijn moeilijker te kwantificeren en daarom buiten beschouwing gelaten.

Besparingen synergie organisatie		
- Reis- en verblijfskosten	45.000	15 % minder kosten ivm afname dienstreizen Maastricht-Roermond v.v.
- Documentatie	30.000	terug naar 1 basisdocumentatieset in de bibliotheek
- Catering	30.000	10% schaalgroottevoordeel
- Dienstkleding	3.000	2 fte minder eigen beveiligingspersoneel
- Onderhoud meubilair en stoffering	3.000	10% minder ivm minder werkplekken en zittingsruitme etc.
- Onderhoud exploitatie computers	31.000	10% minder ivm minder werkplekken en zittingsruitme etc.
- Onderhoud exploitatie voertuigen	10.500	15% minder ivm wegvallen dienstreizen Maasstricht-Roermond v.v.
- Personele kosten		
- 1 bode	35.000	3% minder ivm schaalgroottevoordeel
- 1 telefonist	40.000	1 fte minder ivm terug naar 1 telefooncentrale
- 1 medewerker centrale balie	50.000	1 fte minder ivm één balie
- 0,5 medewerker bibliotheek	25.000	0,5 fte minder ivm één bibliotheek
- 1 teamleider service en beveiliging	65.000	1 fte minder ivm reductie van 2 team naar één team
- 1 medewerker beheer gebouwen	50.000	1 fte minder ivm reductie oppervlakte
TOTAAL synergie organisatie	***€ 418.000***	***exclusief vervoersplan***

Tabel: besparingen synergie organisatie (bedragen afgerond op € 1 000,–)

6.3 benodigde investeringen

Tegenover de bruto structurele besparing door het minder afnemen van vierkante meters en het concentreren van de formatie op één locatie staat een investering die gedaan moet worden in het gerechtsgebouw en bij te bouwen volume en een nevenlocatie in Roermond.

De structurele lasten voor concentratie als gevolg van investeringen en sociaal flankerend beleid bedragen bij zowel het realiseren van een CoCon-concept als het handhaven van het cellenkantoor circa € 2,5 miljoen. Daarnaast is er over een periode van 6 jaar totaal circa € 6,6 miljoen nodig voor compensatie van verlies productietijd door langere reistijden van medewerkers (reistijd-is-werktijdregeling)

De benodigde investeringen worden hieronder samengevat.

6.3.1 *investeringen in het gebouw*

Het KEI-programma zal afgerond zijn op het moment dat een concentratieslag is gemaakt. Dit betekent o.a. dat veel meer processen zijn gedigitaliseerd en het werk deels anders ingericht zal zijn. Vanuit taakstellingen, zowel financieel als organisatorisch, wordt er anders met ruimte omgegaan, wat een ander kantoorconcept nodig maakt.
Zowel voor het gerechtsgebouw als een nevenlocatie in Roermond zijn de gebouwelijke investeringen hiervoor meegenomen in deze business case. Hierbij is voor de kantooromgeving over het geheel gerekend met een investeringsniveau van € 1.300,-- per m² BVO. In dit bedrag zijn naast wijzigingen in de kantoorvleugels ook beperkte ingrepen in het bestaande cellengebied en zittingzalengebied opgenomen. Voor de uitbreiding voor cellen en zittingzalen is gerekend met een investeringsniveau van € 5.000,-- per m² BVO. Voor uitbreiding van de kantoren bij een traditioneel concept is gerekend met € 3.000,-- per m² BVO. Alle genoemde bedragen inclusief BTW.

De investeringen in de gebouwen zijn in de tabel op de volgende pagina samengevat. De structurele last is als benadering voor onderhavige investeringen circa 1/10 van de investeringen. Deze lasten zijn ook in deze tabel opgenomen.

locaties	Optie 1: traditioneel		Optie 2: CoCon			
	te (ver)bouwen m²'s	gemiddelde m² prijs	te (ver)bouwen m²s	gemiddelde m²-prijs	investering optie 1 traditioneel	investering optie 2 cocon-concept
Maastricht rechtbank	15 445	€ 1.359	13 945	€ 1.491	20 990 000	20.790.000
Roermond dependance	1 500	€ 1 200	1.500	€ 1.200	1 800 000	1 800 000
TOTAAL investeringen in gebouwen (afgerond op € 10.000,–)					€ 22.790 000	€ 22.590.000
TOTAAL structurele last (afgerond op € 10.000,–)					€ 2.280.000	€ 2.260.000

Tabel: investeringen, gerechtsgebouw Maastricht 60% van het gebouw als te verbouwen meters

De (exploitatielast van) investeringen in meubilair en ICT-devices zijn niet opgenomen in deze business case. Een inschatting van de investeringskosten (totaal circa € 1,17 miljoen) voor deze items is als volgt (o.b.v. scenariostudie rechtbanken Rotterdam en Noord-Holland):

- meubilair: € 1.000,-- per werkplek X 387 werkplekken is € 387.000,-- [3]
- ICT: € 1.500,-- per medewerker X 524 medewerkers is € 786.000,--

ICT-kosten (devices) en meubilair zijn buiten het investeringsoverzicht gelaten omdat de rechtbank als uitvloeisel van KEI uiteindelijk naar een ander werk(plek)-concept met andere

[3] Dit is het tenminste aantal werkplekken benodigd in het CoCon concept o.b.v. norm 0,9 wpl/mdw. Werkplekken in de overruimte (177) zijn hierin niet meegenomen

ICT-oplossing zal migreren. Dit staat los van de centralisatievraag. Dat maakt deze kosten niet-discriminatief voor deze business case.
Feitelijk is eenzelfde redenatie op te bouwen voor een gebouwelijke investering benodigd om een ander kantoorconcept in het gerechtsgebouw Maastricht te realiseren. Aanpassing aan het inbouwpakket dient door de leeftijd ervan los van de concentratievraag immers toch al plaats te vinden. Ook dit zal een positief effect hebben op de financiële uitkomst van voorliggende business case. Er is echter vanuit integraliteit ervoor gekozen om deze kosten wel mee te nemen.

6.3.2 *kosten voor sociaal flankerend beleid*

Door de standplaatswijziging zullen er kostengemaakt worden, zowel structureel als afbouwend, voor sociaal flankerend beleid. Het gaat hier om reiskostenvergoedingen en compensatie voor langere reistijden (reistijd is werktijd).

reiskostenvergoedingen

Hierbij is het goedkoopste NS-abonnement als basis genomen. Van de abonnementskosten is vervolgens een percentage afgetrokken, omdat medewerkers die slechts drie dagen werken (ca. 16%) met een dagretour goedkoper uit zijn dan met een jaartrajectkaart (verschil van ca. 22%). Hieronder is dit samengevat.

Structurele last extra reiskosten medewerkers Maastricht ***Op basis van situatie na KEI-programma***		
totaal bruto extra reiskosten voor KEI	***246.000***	
- correctie KEI-programma administratief	38.000	26% reductie formatie geeft 26% reductie kosten in deze categorie
- correctie KEI-programma juridische ondersteuning	2.000	7% reductie formatie geeft 7% reductie kosten in deze categorie
totaal bruto extra reiskosten na KEI	***206.000***	
- correctie deeltijders en abonementsvorm	9.000	16,3% werkt 3 dagen per week, voor deze groep 22% lagere abonnementskosten
TOTAAL netto extra reiskosten na KEI	**197.000**	

Tabel: samenvatting structurele verhoging reiskostenvergoedingen (bedragen afgerond op € 1.000,--)

compensatie reistijd en werktijd

Voor wat betreft de te compenseren tijd is per medewerker bekeken wat de huidige reistijd is en wat de nieuwe reistijd zal worden. Daarbij is steeds 15 minuten enkele reis per medewerker afgetrokken, omdat dat de extra reistijd is die voor eigen rekening komt. Er is in de berekening uitsluitend gekeken naar de medewerkers die daadwerkelijk zorgen voor output omdat dat capaciteitsverlies gecompenseerd zou moeten worden om de vastgelegde omzet te kunnen maken.
De reistijdcompensatie is in het flankerend beleid na het 2e jaar afbouwend met 25% per jaar tot nihil in het zesde jaar. Voor de berekening van deze compensatie in euro's is gerekend met een midden loonsom. In onderstaande tabel is dat samengevat. De totale compensatie in 6 jaar komt daarmee op ca. € 6,58 miljoen.

Kosten reistijd- en werktijdcompensatie							
	1e jaar	**2e jaar**	**3e jaar**	**4e jaar**	**5e jaar**	**6e jaar**	**totaal compensatie**
184 uur per dag (25,6 fte) en middenloonsom van € 73.705,–	1.880.000	1.880.000	1.410.000	940.000	470.000	-	€ 6.580.000

Tabel: samenvatting reistijd- en werktijdcompensatie (bedragen afgerond op € 10.000,--)

6.4 incidentele kosten

Naast investeringen die leiden tot een structurele last, zijn er ook uitgaven die een incidenteel karakter hebben. Binnen het kader van deze business case gaat het met name om transitiekosten (dubbele huurlasten t.b.v. tijdelijke huisvesting en verbouwingen; afstoot Roermond vindt daarbij plaats als de huisvesting t.b.v. de centralisatiebeweging gereed is), verhuisbewegingen en advies en begeleidingskosten bouw- en verandertraject. Wellicht zijn deze (deels) als projectkosten op te nemen en mee te financieren.

De incidentele kosten voor concentratie in Maastricht zijn ingeschat op totaal circa € 3,6 miljoen bij realisatie van een CoCon-concept. Bij handhaven van een traditioneel concept zakt dit tot circa € 2,1 miljoen.

Deze kosten zijn hieronder weergegeven:

Incidentele lasten	Optie 1	Optie 2	
- verhuiskosten	520.000	520 000	gemiddeld 2 maal de populatie verhuizen à € 500,– per mdw
- advies verandertraject	200.000	-	externe advieskosten niet zijnde RVB projectkosten
- transitiekosten tijdelijke huisvesting	2.790 000	1.410 000	2 - 3,5 jaar tijdelijke huisvesting kantoor voor verbouwen Maastricht**
- transitiekosten dependance Roermond	130.000	130 000	half jaar leeg tbv verbouwen
Totaal incidentele lasten	**3.640.000**	**2.060.000**	

** optie 1 ca 370 werkplekken 2,25 jaar | optie 2 ca 120 werkplekken, 3,5 jaar, 20 m² per werkplek, IVR per m² Maastricht van ca € 168,--

Tabel incidentele lasten (bedragen afgerond op 10.000,--)

Om dubbele huurlasten a.g.v. tijdelijke huisvesting zo beperkt mogelijk te houden, wordt uitgegaan van een traject "beheerst bouwen" (afspraken met uitvoerende partijen om overlast te beperken en bouwlogistiek hiervoor goed in te regelen).

<u>boekwaardes in nieuwe huisvestingsstelsel</u>

Per 1 januari 2016 wordt het nieuwe huisvestingsstelsel van kracht. Daarin zijn gerechtsgebouwen bestempeld als specials, waarvoor een boekwaardeverschil valt aan de gebruiker, ie de Rechtspraak.

6.5 samenvatting financieel

De besparingen die zijn te behalen middels een concentratie van de rechtbank Limburg in Maastricht afgezet tegen de investeringen die hiervoor nodig zijn levert samengevat aldus het volgende beeld (zie tabel op de volgende pagina).

Samenvatting besparingen, investeringen en incidentele kosten		
	Optie 1: CoCon-concept	Optie 2: cellenkantoor
Structurele besparingen		
- huurcomponent	-2.230.000	-2.170.000
- organisatiesynergie	-420.000	-420.000
TOTAAL structurele besparingen	**-2.650.000**	**-2.590.000**
Strucurele lasten		
- gebouwelijk (investeringen)	2.290.000	2.310.000
- organisatorisch (sociaal flankerend beleid)	200.000	200.000
TOTAAL structurele lasten	***2.490.000***	***2.510.000***
VERSCHIL structurele besparingen - structurele lasten	**-160.000**	**-80.000**
Incidentele kosten		
- gebouwelijk	3.640.000	2.060.000
- organisatorisch	6.580.000	6.580.000
TOTAAL incidentele kosten	**10.220.000**	**8.640.000**
indicatie terugverdientijd incidentele lasten in jaren	***63,9***	***108,0***

Tabel samenvatting besparingen, lasten en incidentele kosten (bedragen afgerond op €10.000,-)

Hieruit is af te leiden dat er bij concentratie in Maastricht bij realiseren van een CoCon-concept en alleen de structurele lasten beschouwd een net aan sluitende financiële business case bestaat. Deze is circa € 0,2 miljoen positief.
De incidentele kosten van circa € 10,2 miljoen (CoCon) zijn daarbij echter niet binnen de beschouwde scope van 15 jaar terug te verdienen. Dit duurt met circa 64 jaar meer dan 4 keer zo lang.

In het CoCon-concept blijven ca. 177 werkplekken over die wellicht verhuurd kunnen worden. Daarmee is in deze optie de terugverdientijd te verkorten. Deze zou dan in het meest positieve scenario naar 17 jaar teruggebracht kunnen worden.

7 CONCLUSIES

In voorliggende business case is onderzocht wat de impact is voor de rechtbank Limburg van een concentratie van de gehele rechtbank op de locatie Maastricht. Hierbij is onderzocht wat de mogelijkheden zijn van het gerechtsgebouw, wat dit betekent voor de organisatie en wat op hoofdlijn de financiële consequenties zijn van een dergelijke operatie. Conclusies zijn daarbij als volgt:

match vraag en aanbod te Maastricht
Het is zeer goed mogelijk om de gehele rechtbank Limburg te concentreren in Maastricht. Bij realisatie van een CoCon-concept als werkomgeving – aansluitend op landelijke ontwikkelingen – blijven er daarbij maximaal 177 werkplekken over (1 verdieping). Deze zouden, als daar markt voor is, verhuurd kunnen worden.
Voor de uitbreiding van zittingzalen en cellengebied is een uitbreiding van het volume nodig, aangezien deze niet binnen de huidige meters opgelost kan worden.
Wordt gekozen voor een traditioneel concept, dan dient er tevens kantoorvolume (ca. 75 werkplekken) bijgebouwd te worden om de gehele organisatie te kunnen huisvesten.

impact organisatie
De impact op de organisatie is overall te bestempelen als gemiddeld tot laag: De organisatie zal tijdens de transitie allerlei hinder ondervinden maar krijgt na concentratie door synergie allerlei voordelen, zowel (beperkt) financieel als – belangrijker nog – in samenwerking / afstemming. Het is daarbij als kans te zien dat tijdens het veranderproces dat de rechtspraak doormaakt in Limburg, het KEI-programma, het centralisatieproces en de wijzigingen in de huisvesting – bij voortvarende besluitvorming – gelijk kunnen oplopen.

Voor een deel van de organisatie geldt een standplaatswijziging waarvoor flankerend beleid nodig is. Wellicht volgt er een werving- en selectieopgave naar aanleiding van de beoogde centralisatie. Er bestaat een kans dat (tijdelijk) medewerkerstevredenheid daalt door langere reistijden van een deel van de populatie.

financiële consequenties
Kijkend naar de structurele lasten die ontstaan bij een concentratie in Maastricht bestaat er een licht positieve business case, zowel voor een CoCon-concept werkomgeving als voor een traditioneel concept (respectievelijk € 0,2 miljoen en € 0,1 miljoen positief). De incidentele kosten worden dan echter pas ver na de scope van 15 jaar terugverdiend (respectievelijk ca. 64 en 108 jaar). Dit komt doordat er t.b.v. de aard en omvang van de verbouwingen in het gerechtsgebouw voor lange tijd een uithuislocatie nodig is en de kosten voor reis- en werktijdcompensatie relatief hoog uitvallen.
In het CoCon-concept blijven ca. 177 werkplekken over die wellicht verhuurd kunnen worden. Daarmee is in deze optie de terugverdientijd te verkorten. Deze zou dan in het meest positieve scenario naar 17 jaar teruggebracht kunnen worden, net niet passend binnen de scope van 15 jaar.
Effecten van een eventuele MUP voor het gebouw zijn niet in de cijfers verwerkt.